

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 2(14)

Київ 2006

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Гайченко В. А., д-р біол. наук, проф. — заступник головного редактора
Саввич І. Г., канд. філол. наук — відповідальний редактор
Марусєва О. А. — відповідальний секретар
Чирков В. М. — відповідальний редактор за випуск

Економічні науки і менеджмент

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Титова Н. А., д-р екон. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Ніколенко Ю. В., д-р екон. наук, проф., Криклій А. С., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Горбатенко В. П., д-р політ. наук, проф., Кирилюк Ф. М., д-р філос. наук, проф., Храмов В. О., д-р політ. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф., Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Коломінський Н. Л., д-р психол. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф., Сагач Г. М., д-р пед. наук, проф.

Юридичні науки

Бабкін В. Д., д-р юрид. наук, проф., Коваленко В. В., д-р юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Скрипнюк О. В., д-р юрид. наук, проф., Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф.

*Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 29 березня 2006 р.)*

Міжрегіональна Академія управління персоналом.

М43 Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К. : МАУП, 2001. — Вип. 1. —

ISBN 966-608-120-2

Вип. 2(14). — 2006. — 196 с. — Бібліогр. в кінці ст. — ISBN 966-608-655-7

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки і менеджменту, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник “Наукові праці МАУП” зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, у якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, менеджменту, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

ББК 65.9(4УКР)я43+88я43

ISBN 966-608-120-2

ISBN 966-608-655-7

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2006

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 130

Матеюк О. А.

Міжособистісне спілкування:
соціально-культурні особливості
професійного психологічного впливу 130

Тихая Э. В., Тихоненко М. Н.

Опыт медико-психологического сопровождения
воспитанников детского дома семейного типа
(фостерной семьи) 134

Баклицький І. О.

Чинники розвитку особистості
психолога-професіонала 140

Бруханський І. А.

Деякі соціально-психологічні аспекти
формування цінностей в сучасному суспільстві 145

Матійків І. М.

Професійна компетентність майбутнього
фахівця професій типу “людина — людина”:
психологічний підхід до проблеми 151

Гаженко О. П.

Семантична організація ціннісно-сислової
сфери особистості (ціннісні конструкти
у груповій свідомості сучасної молоді) 157

Скворцова Т. О.

Вплив активних форм і методів навчання
на розвиток професійно важливих
якостей юриста 164

Прус О. В.

Особливості функціонування сучасної сім'ї 168

ЮРИДИЧНІ НАУКИ 171

Моршинев Є. І.

До проблеми про співвідношення банківського
права і банківського законодавства 171

Шульженко І. В.

Стать як підстава диференціації
правового регулювання найманої праці 177

Гнезділова Н. М.

Удосконалення банківського законодавства
в Україні 182

Циганюк Ю. В.

Форма цивільного позову в кримінальному
процесі України 185

Куценко І. В.

Нормативно-правові акти як джерела права 190

УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2006, вип. 2(14), с. 182–184

Встановлено, що напрямом удосконалення банківського законодавства має стати його кодифікація, яка дасть змогу проаналізувати весь основний нормативний матеріал банківського законодавства та забезпечити взаємоузгодженість всіх нормативних актів.

Банківська система функціонує на основі цілої системи нормативно-правових актів, які у спеціальній літературі називаються банківським законодавством. Банківське законодавство можна виокремити як систему нормативних актів, що охоплюють норми, які регулюють діяльність банків та інших фінансово-кредитних інститутів.

Банківське законодавство — це документи, різні за юридичною силою, формою та сферою діяльності. З одного боку, банківське законодавство має деякі особливості порівняно з цивільним та фінансовим правом, оскільки в цих особливостях проявляється його міжгалузевий характер. З іншого боку, в Україні багато нормативних документів Національного банку України та Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку, але законів дуже мало, якщо порівнювати із зарубіжним банківським законодавством.

Відзначимо, що серед джерел банківського законодавства більше значення надається законам. Упродовж 1991–1999 рр. в Україні діяв лише один спеціальний Закон “Про банки і банківську діяльність” (1991 р.) [3]. Після прийняття цього закону Верховною Радою України не було прийнято жодного законодавчого акта, який би регулював відносини у такій важливій для держави і суспільства сфері. Тому повільний розвиток банківського законодавства до 1996 р. негативно позначився на банківській системі.

Національний банк України, маючи обмежений Верховною Радою правовий статус, проводив жорстку грошово-кредитну політику щодо інших

банків за допомогою адміністративних та економічних важелів. Але з прийняттям Конституції України (1996 р.) [1] уперше з'явилася модель законодавчої бази функціонування Національного банку України, який став органом, що здійснював регулятивне державне управління всією банківською системою.

Надійність функціонування незалежного Національного банку зумовила можливість визначення у спеціальному Законі України “Про Національний банк України” (1999 р.) його правового статусу. Згідно з цим законом Національний банк є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління. Саме на цей банк покладено повноваження визначати порядок організації та здійснення банківської діяльності. Перебуваючи на верхньому рівні банківської системи, Національний банк сьогодні, крім банківської, реалізує також емісійну, нормотворчу та наглядову функції [1; 4; 8].

Істотні зміни в розвитку українського суспільства й держави, які почалися після проголошення незалежності України, зумовили перетворення в усіх галузях, що позначилося і на законодавстві, яке почало бурхливо розвиватися.

Із зростанням кількості законів та розширенням нормативної врегульованості кола суспільних відносин почала виникати проблема законодавства, відчувалась певна неузгодженість між собою правових норм. Так, у ст. 1076 Цивільного кодексу України [2] просто дублюються вже прийняті раніше банківські норми, закріплені у главі 10 Закону України “Про банки і банківську

діяльність”, де йдеться про банківську таємницю [3].

Правова природа дотримання банківської таємниці лежить у площині системи правових засобів, що встановлюються законом для належного захисту прав клієнтів. Реалізація відповідних прав клієнтів здійснюється шляхом встановленого законом зобов’язання банку гарантувати таємницю банківського рахунка, операцій за рахунком і відомостей про клієнта.

Виконання зобов’язання банком щодо збереження банківської таємниці здійснюється на підставі імперативних та відсильних норм ст. 1076 Цивільного кодексу. Такий підхід законодавця забезпечує захист прав та інтересів клієнтів незалежно від того, чи була прямо передбачена умова щодо збереження банківської таємниці у договорі банківського рахунка.

Отже, шляхом вчинення певних дій або утримання від них здійснюється волевиявлення банку, спрямоване на виконання зобов’язання щодо збереження відомостей, інформації та спеціальних технічних засобів, зокрема, кодів, ключів, шифрів, що використовуються банками для захисту інформації. Тобто банківська таємниця може розглядатися як здійснення професійної діяльності у специфічному виді підприємництва, тому можна відмежовувати банківську таємницю від комерційної [6; 7].

Як уже визначено, банківська таємниця — це встановлена законом і гарантована банком система правових та спеціальних технічних засобів, що забезпечують правовий режим обмеженого доступу до інформації про банківський рахунок, про операції за рахунком і відомості про клієнта банку.

Відповідно до ст. 60 Закону України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р. Національний банк України на свій розсуд надає перелік інформації, що підлягає обов’язковому опублікуванню.

У ст. 2 Закону України “Про банки і банківську діяльність” формулюється визначення поняття банку. У ст. 334 Господарського кодексу України це поняття трактується інакше. Зрозуміло, що нечіткі правові формулювання створюють умови для більшої свободи у сфері банківської діяльності.

Отже, формування норм банківського законодавства потребує певного уточнення. Подальший розвиток цих норм повинен відбуватися не шляхом повторення, а в напрямі наближення їх до найвищого рівня юридичної культури. Вважаємо,

що основним завданням спеціальних законів має стати забезпечення стабільності банківської системи, а не перешкоджання її розвитку. Адже не може бути стабільності, коли постійно відбуваються зміни у банківському законодавстві.

Аналіз Конституції України дає підстави констатувати, що нині нарівні із закріпленням принципу верховенства права послідовно проводиться принцип верховенства закону в системі нормативно-правових актів, що створює основу для єдності та внутрішньої узгодженості правової системи.

Таким чином, сучасне спеціальне законодавство надає центральному банку широкі владні повноваження. Спеціальним банківським законом є Закон України “Про банки і банківську діяльність” (2000 р.), норми якого визначають структуру банківської системи, а також економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації та ліквідації банків. Цей закон надає правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні, створення належного конкурентного середовища на ринку, захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, а також створення сприятливих умов для розвитку економіки України.

До основної групи джерел банківського права належать такі спеціальні банківські закони, як Закон України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999 р. та Закон України “Про банки і банківську діяльність”.

Зазначимо, що серед джерел банківського права України закони відіграють провідну роль. Якість законів прямо залежить від внутрішньої узгодженості їх нормативних приписів, які повинні передбачати відсутність колізій між нормами законодавчих актів. Саме неузгодженість, суперечливість законів зумовлюють зростання кількості підзаконних актів, що послаблює регулюючу роль закону та створює нестабільність у суспільних відносинах, уповільнює прогресивний розвиток.

Література

1. Конституція України: Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. — К.: Преса України, 1997.
2. Цивільний кодекс України. Коментар. — 2-ге вид. зі змінами за станом на 15 січня 2004 р. — Х.: ТОВ “Одісей”, 2004. — 856.

3. Закон України "Про банки і банківську діяльність" зі змінами і допов. за станом на 30 листопада 2005 р.

4. Воронова Л. К., Кучерявенко Н. П. Финансовое право. — Х., 2003. — 360 с.

5. Ефимова Л. Г. Банковские сделки: право и практика. — М., 2001. — С. 287–291.

6. Кравець В. Потрібен закон про банківську таємницю // Вісн. НБУ. — 1999. — Січ. — С. 25.

7. Кротюк В. Д. Правові аспекти банківської таємниці // Банківське право України / За ред. А. О. Селіванова. — К., 2000. — С. 316–324.

8. Финансовое право / О. Н. Горбунова, Е. Ю. Грачева и др.; Отв. ред. Е. Ю. Грачева, Г. П. Толстопятенко. — М.: БЕК, 2004. — 536 с.

Must become direction of improvement of banking law him codification, which will allow to analyze all basic normative material of bank laws and provide intercommunication of normative acts on the whole.

Надійшла 27 квітня 2006 р.